

ETKİNLİKLER/KONFERSANS

Anadolu'nun Vatanlaşmasında Selçukluların Rolü

Züriye Oruç¹

Prof. Dr. Salim Koca'nın konuk olduğu “Anadolu'nun Vatanlaşmasında Selçukluların Rolü” konulu Şehir Konferansı gerçekleştirildi.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin, Medeniyet Okulu programı kapsamında Necmettin Erbakan Üniversitesi Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliği ile düzenlediği şehir konferanslarının ilki gerçekleştirildi. 23 Kasım 2016 tarihinde İl Halk Kütüphanesi Konferans Salonu'nda gerçekleşen “Anadolu'nun Vatanlaşmasında Selçukluların Rolü” konulu konferansta konuşmacı, Gazi Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Salim Koca idi.

¹ Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Salim Koca konuşmasında Anadolu'nun Türkler tarafından fethinin, Türkleşmesinin ve bir Türk vatani haline getirilmesinin dört temel faaliyet sonucunda gerçekleşmiş olduğunu söyleyerek bu faaliyetleri şu şekilde açıkladı:

“Anadolu'nun fethi ile birlikte Türk topluluklarının buraya göçü ve yerleşmesi.

Anadolu'da Türk beylerinin Türk siyasî hâkimiyetini kurmaları ve devam ettirmeleri.

Anadolu'da Türk nüfus hâkimiyetinin kurulması ve devam ettirilmesi.

Anadolu'da Türk Kültür hâkimiyetinin kurulması ve devam ettirilmesi.”

Anadolu'nun fethinin Sultan Alp Arslan'ın Malazgirt Zaferi'nden sonra Selçuklu ve Türkmen beylerine verdiği emir ile birlikte başladığını ve Bizans'ın bu fetihleri tüm çabasına rağmen engelleyemediğini belirten Prof. Dr. Salim Koca, fetihlerin geçici bir istilâ ve işgal hareketi olmadığını ve amacın burada vatan kurmak olduğunu söyledi. Anadolu'daki fetih hareketlerinin başarısının bu top rakların vatan oluşunda yeterli olmadığını, başka uğraşlar da gerektirdiğini, kalıcı bir hâkimiyet ve üstünlük için “aynı zamanda iyi işleyen idarî teşkilâtlar kurmak, yerleşmek ve kalıcı kültür eserleri meydana getirmek” gerektiğinin altını çizen ve Türklerin bu konuda oldukça başarılı olduğunu dile getiren Koca, Türklerin, iyi idareleri ve hoşgörülü yaklaşımları sebebiyle mevcut halk tarafından kabul gördüğünü belirterek konuşmasına şu şekilde devam etti: “Özellikle, büyük şehirlerde Anadolu'yu terk etmeyip yerinde kalan yerli halk ile Türkler yan yana yaşamaya başlamışlardır. Aralarında soy, kültür ve din farklılığından kaynaklanan hiçbir mesele olmamıştır. Daha kesin bir ifade ile söylememiz gerekirse, Türklerle yerli halk arasında pek nadir olarak görülen düşmanlık ve anlaşmazlıkların hiçbiri, dinî ve etnik sebeplerden kaynaklanmamıştır. Zira Türkler, başka soydan, başka kültürden insanlara karşı daima

kendi dinlerinde ve siyasetlerinde mevcut olan hoşgörü ile davranmışlar, onların kendi inanç ve gelenekleri içinde yaşamalarına hiç karışmamışlardır. Hatta, bazı kiliseleri vergiden muaf tutmuşlardır”.

Prof. Dr. Salim Koca, Anadolu'nun fethi, Türkleşmesi ve bir Türk vatani haline gelmesindeki bir diğeri faaliyet olan Anadolu'da Türk beylerinin Türk siyasî hâkimiyetini kurmaları ve devam ettirmeleri konusunda şu noktalara dikkati çekti: “Selçuklu sultanları, daima Türkiye Selçuklu Devleti hâkimiyeti altında Anadolu'nun siyasî birliğini ve bütünlüğünü kurma politikası gütmüşlerdir. Onlar bu gaye ile Dânişmendli, Saltuklu, Mengüçüklü ve Artuklu Beyliklerini ortadan kaldırıp topraklarını ilhak etmek ve Trabzon Rum Devleti ile Kilikya Ermeni Baronluğu'nu da kendilerine bağlamak suretiyle Anadolu'da büyük ölçüde siyasî birliği ve bütünlüğü sağlamışlardır. Fakat Moğol istilâsından sonra Anadolu'nun siyasî birliği ve bütünlüğü yeniden bozulmuş, yirmi kadar Türkmen Beyliği birden ortaya çıkmıştır. Tıpkı Selçuklu sultanları gibi aynı düşünce ile hareket eden Osmanlı hükümdarları da uzun bir mücadele sonucunda Türkmen beyliklerini birer birer ortadan kaldırıp topraklarını ilhak ederek, yani bu beylikleri Osmanlı hâkimiyeti altında birleştirerek Anadolu'da siyasî birliği ve bütünlüğü tekrar sağlamışlardır. Son olarak Mustafa Kemal de, I. Dünya Savaşı'ndan sonra istilâya ve işgale uğramış “Türk Ata Yurdu”nu kurtarmak ve burada yeni Türk devleti kurmak suretiyle Anadolu'daki siyasî birliği ve bütünlüğü korumuş ve devam ettirmiştir”.

Gerçekleştirilen konferansta Prof. Dr. Salim Koca, üçüncü temel faaliyet olan “Anadolu'da Türk nüfus hâkimiyetini kurmak ve devam ettirmek” konusunda, bir ülkedeki hâkimiyetin kalıcı olabilmesi için sadece siyasî ve askerî güç ve üstünlüğün yeterli gelmeyeceğini, aynı zamanda nüfus hâkimiyetinin de sağlanması gerektiğini söyleyerek Anadolu'nun Türkleşmesinin ve bir Türk vatani haline gelmesinin “uzun bir tarihî süreç içinde” gerçekleştiğini, Malazgirt Zaferi'nden sonra başlayan göçlerin hiçbir zaman tama-

men kesilmediğini anlattı. Bu sebeple Anadolu'daki yerli nüfus karşısında Türk nüfusunun giderek arttığını ve buradaki şehirlerin Türk karakterini aldıklarını bildiren Koca, Oğuz boy adlarını taşıyan çok sayıda yerleşim yerinin olmasının bunun bir kanıtı olduğunu söyledi. Koca'nın aktardığı bir toponimi (yer bilimi) araştırmasının sonucuna göre XVI. yüzyılın ilk yarısı içinde Anadolu'da Oğuzların boy adlarını taşıyan 890 kadar köy tespit edilmiştir. Bu sayı başka bir araştırmada 1428'e kadar çıkmıştır.

Prof. Dr. Salim Koca, Anadolu'nun fethi, Türkleşmesi ve Türk vatani haline gelmesindeki son faaliyet olarak ifade ettiği "Anadolu'da kültür hâkimiyetini kurmak ve devam ettirmek" konusunda ise "sarayda, orduda ve kendi aralarında Türkçe konuşmalarına rağmen, edebiyatta, bilimde, dinde, tarih yazıcılığında, hukukta hep Arapça ve Farsça hâkim olmuştur" diyerek Selçuklu hükümdarlarının, hâkim oldukları İslam coğrafyasında Türk kültürünü ve dilini hâkim kılacak bilinçli bir kültür politikası takip etmediklerini ancak Anadolu beylikleri döneminin bu açıdan bir dönüm noktasını teşkil ettiğini belirtti. Karamanoğlu Mehmed Bey'in 1277 yılında "Bundan sonra hiç kimse dîvânda (devlet dairesi), dergâhta (saray), bargâhta (resmi toplantı), mecliste (eğlence yeri) ve meydanda (çarşı, pazar) Türkçeden başka dil konuşmayacak" şeklinde yayınladığı fermanını "büyük ölçüde Türkçeye ve Türklüğe dönüş hareketi" olarak nitelendiren Koca, Türkçe'nin Anadolu'da hâkim bir dil haline gelmesinde meydana gelen gecikmenin Türk kültürünün diğer sahalarında pek fazla görülmediğinden bahsederek konuşmasına Osmanlı devri kaynaklarına göre yapılmış bir toponimi araştırmasından örnekler vererek devam etti. Bu araştırmaya göre Anadolu'daki yer isimlerinin %67'si Türkçe, %3'ü Arapça ve Farsça, %30'u da antik kökenli ancak Türkçeleştirilmiş isimlerdir. Selçuklu hükümdarlarının ve Anadolu Türkmen beylerinin Miryokefalon Zaferi'nden sonra Anadolu'yu dinî ve medenî eserler ile donattıklarını, inşa edilen eserlerin ve Türk-İslâm yaşayış tarzının

Muhterem Hocamız; Prof. Dr. Ahmet Saim ARITAN

Anadolu'nun çehresini bütünüyle değiştirdiğini söyleyen Koca, Anadolu'nun fethi, Türkleşmesi ve Türk vatani haline gelmesi konusunda değerli bilgiler verdiği konuşmasını Yahya Kemal Beyatlı'nın "Bir iklimin (ülke) manzarası, mimarisi ve halkı arasında halis ve tam bir ahenk mevcut ise, orada gözlere bir vatan tablosu görünür" sözü ile bitirdi.

Prof. Dr. Salim Koca'nın Sunumu

Züriye Oruç